

8. Євроінтеграція та права національних меншин, свобода совісті: фокус на діалозі та співпраці. URL: <https://dess.gov.ua/yevrointehratsiia-ta-prava-natsionalnykh-menshyn-svoboda-sovisti-fokus-na-dialozi-ta-spiivpratsi>
9. Євсєєва О.О. Розвиток освітнього комплексу України в умовах євроінтеграції. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rozvitok-osvitnogo-kompleksu-ukrayini-v-umovah-evrointegratsiyi>
10. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1556-18>
11. Міністерство освіти і науки України. Визнання іноземних документів. URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/poslugi/viznannya-inozemnikh-dokumentiv>
12. Панчук М. Євроінтеграційні впливи на розвиток освітньої системи України. URL: <https://doi.org/10.35433/history.112076>
13. Спецпроект «Виклики євроінтеграції» Чому Україні важливо вже зараз серйозно підійти до підготовки до вступу в ЄС. URL: <https://epravda.com.ua/projects/vikliki-yevrointegratsiji/chomu-ukrajini-802228>
14. Україна в Болонському процесі. URL: https://msmb.org.ua/books/thematic_bibliography/48
15. Шапіро Т., Яновська В. Міжнародне академічне співробітництво: обрані моделі та механізми. URL: http://szapiro.net/wp-content/uploads/2024/10/CSUkr_WP-2024_02Ukr.pdf

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-560-0-6>

Світлана ПРИХОДЬКО

доктор філософії

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

e-mail: wieworka1990@gmail.com

Леонід ЗАЛЕВСЬКИЙ

доктор філософії

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

e-mail: lzalevskij85@gmail.com

Віктор ДАНИЛЕВИЧ

доктор філософії

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

e-mail: vidanlet@gmail.com

Вступ. Українська система освіти здійснює чи не один із найважливіших кроків за останній період – імплементацію європейської моделі освіти. Однозначно, на шляху таких значних змін виникають не лише технічні складнощі, але й психологічні проблеми пов'язані із особливостями реалізації нових підходів [1]. Україна взяла впевнений курс на євроінтеграцію, не зважаючи на низку негативних зовнішніх та внутрішніх факторів. Варто зауважити, що обраний курс стосується не лише освітніх процесів, а включає в себе абсолютно усі галузі суспільства. Однак, ключовими складниками цього процесу є освіта та наука, які відіграють важливу роль у формуванні сучасної української ідентичності та конкурентоспроможності на міжнародній арені, відбувається процес постіндустріальної інтеграції. Ми високою ціною намагаємось зберегти свій суверенітет та незалежність, втримати молодь у межах країни, де розгортається жакхливий воєнний конфлікт. Адже за молодими висококваліфікованими кадрами стоїть розвиток та майбутнє країни, її конкурентоспроможність та можливість заявити про себе, як високорозвинену одиницю [2]. Саме такі рушійні сили спонукають постійно працювати над удосконаленням сфери освіти та розвивати її. Необхідно вдихнути нове життя та сформувати новий темп навчального процесу, подивитись на освіту з, так би мовити, іншого ракурсу. Система освіти потребує змін, оскільки змінюється увесь світ, технології, престиж професій, цифровізація навчання, тип покоління. Якщо притримуватись теорії поколінь, то однозначно навчальний процес міленіалів та зумерів буде відрізнятися, а підхід потрібно знаходити, бо це два найактивніші покоління, які змінюють економіку тут і зараз. Тому у схемі реорганізації системи освіти центральне місце будуть посідати вчителі та викладачі, адже їх пристосувальні властивості, пластичність, інноваційність, вмотивованість та креативність, а також не шаблонне мислення дадуть ті самі довгоочікувані результати. Крім того, важливим аспектом є дотримання європейських стандартів якості освіти. Це означає: забезпечення доступності та рівності

у наданні освіти абсолютно усім верствам населення, незалежно від їх соціального статусу, фінансових можливостей, кольору шкіри, місця проживання, походження та віросповідання.

Загалом, реорганізація української освіти за європейським зразком сприятиме підвищенню якості освіти, розвитку творчих здібностей учнів та створенню сприятливого мікроклімату для їх особистої реалізації, як професіонала своєї справи. Формування цілісної всебічно розвиненої та впевненої в собі особистості із чітко поставленими пріоритетами, дає можливість стимулювати молодь до навчання [3]. Адже тільки отримуючи задоволення від обраної професії, людина починає вдосконалюватися, поглиблювати свої знання та розвиватися в тій сфері, де їй комфортно. Лише за таких умов студенти починатимуть самостійно здобувати нові знання, знаходити компроміси, із задоволенням відвідувати лекції і семінари, брати участь у майстер – класах чи конференціях. Вмотивованість завжди була, є та буде основним рушійним механізмом у будь-якій сфері діяльності.

Виклад основного матеріалу.

1. Принципи європейської освіти.

1.1 European Credit Transfer and Accumulation System. Для того, аби втілити в життя європейську модель, на прикладі вищої медичної освіти можна розібратися в основних принципах, які будуть переслідуватися в найближчі роки змін. Медична освіта в Європі базується на високих стандартах, які гарантують якісну підготовку майбутніх лікарів.

Вона орієнтована на доказову медицину, інноваційні технології, міждисциплінарний підхід і практично-орієнтоване навчання. У більшості європейських країн медична освіта відповідає критеріям Болонського процесу, що забезпечує її уніфікацію та мобільність студентів [4].

Європейські основи вищої медичної освіти в першу чергу базується на принципах Болонського процесу та європейській системі кваліфікацій. Така система має наступні принципи: рівень бакалавр (термін навчання 3 роки) чи магістерський рівень (термін навчання 3 роки). Однак для здобувачів вищої медичної освіти зазвичай триває 5-6 років, як єдиний цикл навчання. Полегшення академічну мобільності студентів, а також визнання їхніх дипломів відбувається за рахунок використання ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) – це європейська система переводу та накопичення кредитів. Саме ця система відіграє фундаментальну роль у прозорості освітнього процесу, відображає сумісність освітніх програм різних вузів та забезпечує академічну мобільність студентів. Таким чином, студент вільно може навчатися у різних країнах і при цьому не зазнавати дискомфорту через різні моделі оцінювання, що відповідає принципам «освіти без кордонів». За базовими принципами ECTS 1 кредит включає в себе практичні заняття, лекції, самостійно роботу, підготовку до іспитів і в середньому складає від 25 до 30 годин. За рік повне навчання еквівалентне 60 кредитам ECTS. Таким чином, створюються максимально комфортні умови для студентства, розширюються їхні горизонти в плані здобуття освіти, забезпечується оптимізація та прозорість навчального процесу, з'являється можливість порівнювати освітні програми вузів різних країн, уникається дублювання однакових предметів, університети ретельно планують навантаження, крім основних дисциплін створюють ще й вибіркові для урізноманітнення навчальної програми та покращення якості освіти. Звичайно ж Україна, починаючи з 2005 року, активно впроваджує всі ці вимоги у вищих навчальних закладах, оскільки саме за рахунок цього наші студенти мають можливість отримувати дипломи європейського зразка, а відповідно продовжувати здобувати освіту чи працювати в іноземних країнах.

1.2. Практика, як важіль особистісного росту фахівця. Один із ключових принципів європейської медичної освіти – поєднання теорії та практики, оскільки досвід відіграє ключову роль у формуванні висококваліфікованих працівників. Починаючи з ранніх етапів студенти навчаються практичних навичок під контролем лікарів університетських лікарень, крім того не останню роль відіграють симуляційні центри із манекенами, які відтворюють запрограмований сценарій та занурюють студентів у максимально наближений клінічний випадок. Таким чином, покроковість надання невідкладної допомоги відточується до автоматизму. Крім того проводиться робота цілої команди відділення, де чітко розподілені ролі і кожен знає свої функції та обов'язки в конкретному випадку.

1.3. Навчання на основі доказової медицини.

Доказова медицина відіграє основну роль у європейських медичних університетах (Evidence-Based Medicine, EBM), що включає: застосування новітніх наукових досягнень у процесах діагностики та терапії; аналіз клінічних випадків на основі актуальних даних та сучасних медичних протоколів; регулярна модернізація освітніх програм з урахуванням сучасних досягнень медицини.

1.4. Принципи інтегрованого міждисциплінарного підходу.

За період здобування вищої медичної освіти по європейському типу студенти формують цілісне уявлення про будову організму, його функціонування, а також патологічні зміни з боку будови органів та їх функцій. Таким чином медицина вивчається у комплексі, що сприяє розвитку

клінічного мислення; сприймання організму, як єдиного цілісного механізму; набуття досвіду міжпрофесійної взаємодії; підготовка висококваліфікованих практично орієнтованих спеціалістів; розуміння ролі комплаєнсу, етики та деонтології. Велика увага приділяється взаємозв'язку між базовими медичними дисциплінами – терапією, хірургією, фармакологією та іншими напрямками.

1.5. Етика, як основний акцент в комунікації.

Ефективно спілкуватися з пацієнтами – це одне із основних вмінь лікаря, адже знайти підхід до пацієнта дає можливість якісніше оцінити клінічну картину та важкість стану. Вміння якісно збирати анамнез є чи не основною навичкою, яка відточується до ідеалу впродовж усіх років навчання та вдосконалюється опісля. Сучасні лікарі здобувають не лише медичні знання, а й навчаються формуванню комплаєнсу із пацієнтами. У європейських медичних університетах основний вектор спрямовується також на етичне ставлення до пацієнтів, розвиток емпатії, вивчення основних принципів біоетики та медичної психології. Також студенти відтворюють розмови із пацієнтами на практичних заняттях із комунікативних навичок.

1.6. Використання інноваційних технологій.

Медична освіта в Європі активно Використання сучасних технологій є основою у європейській освіті: широко застосовується штучний інтелект, який проводить аналіз ситуаційних задач та клінічних випадків, а віртуальна та доповнена реальність дозволяє відтворювати сценарії різних оперативних втручань, що підвищує стресостійкість хірурга. Крім того штучний інтелект починає широко використовуватись для генерації різних клінічних завдань.

1.7. Академічна мобільність, як результат міжнародної співпраці.

Однозначно, шанс на навчання за межами країни дає можливість отримати неоціненний вантаж знань та умінь і запроваджувати їх в Україні-проводити майстер-класи, конференції та семінари [5]. Таким чином, можна використовувати міжнародний досвід для економії своїх фінансових та кадрових ресурсів. Часом, краще перейняти досвід, а не на власних помилках нести економічні втрати і не лише. Таким чином створено цілі програми, які є інструментами академічної мобільності. До них відносяться: програма Erasmus+, що включає стажування в країнах Європи; вузи укладають двосторонні угоди, які спрощують обмін студентами між навчальними закладами; провідні фахівці обмінюються досвідом організовуючи курси підвищення кваліфікації, а також міжнародні конференції.

1.8. Безперервний розвиток та підвищення кваліфікації лікарів

Акцент на безперервному саморозвитку лікарів упродовж всієї практики. Використовуючи усі можливості та шляхи забезпечення, як онлайн-платформи для самоосвіти та дистанційного навчання [6]. Таким чином, після закінчення навчання наступним етапом стає інтернатура, резидентура, що в середньому тривають від 3-х до 7-ми років, в залежності від країни ЄС, а також обраної спеціальності. Однозначно, студенти, які обрали хірургічний профіль, по часовому проміжку здобувають освіту довше, а ніж терапевтичний профіль. За кожне проходження стажування, курсів, майстер-класів надаються сертифікати, які підтверджують участь лікаря у тому чи іншому заході. В нашій країні теж прослідковується така тенденція із накопиченням балів БПР для подальшого розвитку та отримання акредитації. Таким чином можна підсумувати, що вища медична освіта в ЄС сконцентрована на практичному навчанні студентів за принципами доказової медицини, із урахуванням міждисциплінарних підходів та постійному вдосконаленні знань. Якісне медичне обслуговування населення забезпечується за рахунок високих стандартів підготовки лікарів. Чіткою лінією прослідковується така ж модель у більшості вищих навчальних закладів України, що дає можливість медичній спільноті вдосконалювати свої знання та навички в країнах Євросоюзу. Така співпраця розширює особистісні горизонти фахівця та підвищує рівень якості надання медичних послуг на теренах нашої країни.

Висококласний фахівець – це лікар, який самовдосконалюється та навчається впродовж усього життя, і саме цей принцип є ключовим у медичній освіті Європи, а також широко розповсюджений і на теренах України та підтримується державними програмами.

1.9. Професійна орієнтація та зв'язок з ринком праці.

Вищі навчальні заклади тісніше співпрацюють з роботодавцями, залучають студентів до: стажувань, практик, дуальної освіти, спільних проєктів з компаніями та науковими центрами, створення стартапів, інноваційних хабів при університетах. Такі кроки дозволять студентам швидше влитися у професійне середовище та розширювати креативне мислення.

1.10. Розвиток академічної доброчесності.

Контроль за якістю освіти, боротьба з плагіатом, впровадження прозорих оцінювальних систем формують у студентів і викладачів культуру чесного навчання й досліджень. Це підвищує довіру до української освіти як всередині країни, так і за її межами.

1.11. Студентоцентризм, як основний напрямок реформи.

Останні десятиліття в освіті дедалі більше уваги приділяється студентоцентризму — підходу, у якому головним суб'єктом навчального процесу є студент. Це не просто методика чи модна концепція, а глибока зміна освітньої парадигми, яка формує нову роль викладача, перебудовує структуру занять і змінює саму мету навчання. Студентоцентризм став «наріжним каменем» сучасної європейської освіти й активно впроваджується в Україні в умовах реформи вищої школи. Кожен студент має свої сильні сторони, стиль сприйняття інформації та особистий темп. Освітній процес підлаштовується під ці особливості створюючи можливість обирати окремі курси чи модулі, адаптивні завдання за рівнем складності, персоналізоване оцінювання успішності. Студент не просто слухач, а дослідник, ініціатор, співтворець. Навчання дає можливість працювати над проектами, організовувати обговорення, дебати, дискусії, брати участь у виборі тем і форматів занять. Постійний діалог між студентом і викладачем створює зворотний зв'язок та рефлексію, аналіз помилок, вдосконалення навчальних матеріалів, стимулювати саморефлексію студентів над власними досягненнями. Знання мають бути не лише теоретичними, а й застосовуваними. Тому студентоцентризм передбачає залучення до реальних кейсів і симуляцій, стажування, практику, волонтерські проекти, міждисциплінарний підхід і роботу над реальними проблемами.

2. Приклад реформи медичної освіти в Україні

Рівень смертності в країні є одним із ключових показників ефективності системи охорони здоров'я, оскільки якість підготовки лікарів безпосередньо впливає на рівень медичних послуг. В останні роки Україна здійснює масштабні реформи у сфері медичної освіти, що мають на меті адаптацію до європейських стандартів, підвищення рівня знань випускників і впровадження сучасних технологій у навчальний процес.

Основні вектори впроваджуваних реформ.

2.1. Дотримання міжнародних стандартів.

Українська модель вищої освіти поступово наближається до системи медичної освіти країн Євросоюзу, що включає:

- Застосування кредитно-модульної системи (European Credit Transfer and Accumulation System.);
- Зміни у навчальних програмах відповідно до моделі освітнього простору ЄС;
- Редагування навчальних планів відповідно до вимог ВООЗ і Європейської медичної асоціації (ЕМА);
- Єдиний державний кваліфікаційний іспит (ЄДКІ) – це шлях до об'єктивного та незалежного оцінювання студента;
- Провідне місце у реформі посідають цифрові технології, що покращують практичні навички та теоретичні знання в цілому, таким чином реформа спонукає до активного використання новітніх технологій. Віртуальні симулятори операцій та моделі анатомії застосовуються для кращого засвоєння матеріалу. Електронні підручники та бази даних покращують швидкість доступу до актуальної наукової інформації;
- Міжнародний обмін студентами – розширює кругозір студентів, дає можливість для академічної мобільності та підвищує рівень обізнаності;
- Підвищення якості підготовки викладачів відіграє провідну роль у розвитку вищих навчальних закладів та покращує рівень надання допомоги у медичних закладах. Саме тому є виправданим формування акредитаційних вимог до викладачів для підвищення загального рейтингу закладів вищої освіти. Курси підвищення кваліфікації дають можливості освоїти нові підходи та методи навчального процесу. Крім того активно використовують залучення викладачів до міжнародних освітніх програм;
- Для здобуття практичного досвіду рекомендовано впроваджувати стажування українських студентів у закордонних клініках та європейських вищих навчальних закладах.

2.2. Актуалізація практично-орієнтованого навчання.

Практично орієнтовані заняття – це одне із головних завдань реформи, тому для реалізації поставленої мети стажування в лікарнях починаються раніше. Таким чином раніше починає формуватися клінічне мислення, студентам прививається емпатія та з'являється розуміння основних принципів етики та деонтології. Важливий навик - це збір анамнезу пацієнта, саме ця практична навичка дозволяє максимально створити комплаєнс з пацієнтом та мати уявлення про розвиток того чи іншого захворювання. Крім того, активно впроваджується використання симуляційних центрів із застосуванням віртуальних моделей, манекенів, клінічних задач. Таким чином відтворюється реальна ситуація і формується стресостійкість та відпрацьовується алгоритм допомоги до автоматизму.

2.3. Роль єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) у сучасній реформі.

Ця система спрямована на підвищення якості підготовки лікарів та усунення корупційних ризиків у медичній освіті. Для об'єктивної оцінки знань українських студентів запроваджено Єдиний державний кваліфікаційний іспит (ЄДКІ), який включає наступні етапи:

- Міжнародний іспит з основ медицини (IFOM) – це розроблений відповідно до міжнародних критеріїв стандартизований тест, який забезпечує незалежне оцінювання знань.
- КРОК-1 та КРОК-2 – національні тестові екзамени для перевірки теоретичних та клінічних знань студентів.
- ОСКІ (Об'єктивний структурований клінічний іспит) – оцінка практичних навичок студентів у реальних клінічних умовах.
- Онлайн-платформи для дистанційного навчання (Moodle, Coursera, Google Classroom).

2.4. Розширення міжнародної співпраці.

Завдяки реформам українські медичні університети отримують більше можливостей для співпраці з європейськими та світовими закладами. Програми обміну студентів та викладачів за підтримки Erasmus+ та інших міжнародних ініціатив сприяють обміну досвідом, а відповідно і втіленням цього досвіду на теренах нашої країни.

Участь у спільних наукових дослідженнях та конференціях дає колосальний досвід та вирішення багатьох проблем і знайдення шляхів їх подолання. Курси підвищення кваліфікації для адаптації до нових методик викладання підвищують рівень професіоналізму викладачів не лише у медичних вузах, а й у загальному у всіх українських вишах. Впровадження методів проблемно-орієнтованого навчання (PBL), де студенти аналізують реальні клінічні випадки. Позитивні наслідки таких дій: покращення рівня знань і практичних навичок випускників; зменшення відтоку молодих лікарів за кордон завдяки конкурентоспроможній освіті; підвищення шансів України до інтеграції у світову медичну спільноту; забезпечення населення висококваліфікованими лікарями.

2.5. Підвищення автономії університетів.

Реформа передбачає надання ВНЗ більшої академічної, фінансової та адміністративної свободи, що дозволить: самостійно формувати навчальні плани, ефективніше розпоряджатися ресурсами, гнучко реагувати на потреби студентів і роботодавців. Такі кроки сприятимуть розмаїттю освітніх пропозицій і розвитку внутрішньої конкуренції між університетами.

2.6. Цифровізація освіти.

Університети впроваджують онлайн-платформи, електронні журнали, віртуальні лабораторії, а також штучний інтелект для персоналізації навчання. Це розширює можливості для дистанційного навчання, інклюзивної освіти для студентів із різними потребами, глобального доступу до якісних знань, збереження освітнього процесу навіть за межами країни.

3. Очікувані результати освітньої реформи за європейським зразком

Реформи вищої освіти в Україні є важливим кроком до створення ефективної, сучасної та якісної системи підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Вона спрямована на гармонізацію з європейськими стандартами, впровадження новітніх методик навчання та підвищення рівня практичної підготовки студентів. У межах євроінтеграційного курсу Україна здійснює масштабну реформу вищої освіти, орієнтуючись на європейські стандарти. Упровадження змін у системі вищих навчальних закладів має на меті не лише підвищення якості освіти, а й забезпечення її конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Ці трансформації охоплюють навчальні програми, методику викладання, цифровізацію, автономію університетів і механізми зовнішнього контролю якості. Успішна реалізація цих змін допоможе сформувати нове покоління висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні не лише в Україні, а й на міжнародному рівні [7].

4. Роль викладача – дослідника у впровадженні реформ

На фоні європейської інтеграції та руйнівного впливу країни-агресора, Україна потребує змін у системі освіти, що анонсуються до 2027 року. Зокрема, обговорюються питання сучасної української освіти та необхідність впровадження європейських стандартів і цінностей у навчальні програми та методики займає провідне місце усіх педагогічних та наукових форумів. Також досліджується роль науки у створенні інноваційного середовища та підтримці провідних досліджень у контексті європейських стандартів. Сучасна освіта в Україні переживає базові трансформації, спрямовані на оновлення змісту навчання, впровадження інноваційних методів та підвищення якості освітніх послуг. У цьому процесі особливе місце займає вчитель-дослідник – педагог, який не лише передає знання, а й активно вивчає, аналізує та впроваджує новітні підходи до навчання. Успішне втілення новацій неможливе без участі вмотивованих працівників. Такий фахівець повинен мати системне мислення, велику кількість творчих здібностей та високий ступінь готовності до прийняття та здійснення нововведень. Таким чином, педагог-

дослідник виявляється ефективним у реалізації інноваційних ідей у сфері освіти та навчання, оскільки володіє необхідними вміннями та компетентністю для впровадження змін. Такий фахівець може швидко адаптуватися до нових умов, розробляти та впроваджувати власні ідеї, сприяючи розвитку освіти та підвищенню якості навчального процесу. Педагог-дослідник є двигуном інновацій у сучасному світі, оскільки він поєднує в собі педагогічні та дослідницькі здібності, що є важливим для просування суспільства вперед у сфері освіти та науки. Таким чином формуються основні інструменти створення нової освіти:

- дослідження освітнього процесу з метою впровадження наукових підходів;
- тестування сучасних методів, технік та програм навчання із формуванням висновків про їх ефективність та доцільність;
- аналіз досвіду викладачів та педагогів і корекція навчальних стратегій відповідно до результатів аналізу;
- професійний розвиток науково-педагогічної та педагогічної спільноти;
- формування індивідуального підходу до здобувачів освіти;
- організація мотивуючого та інтерактивного освітнього середовища.

Щоб оцінити рівень сформованості когнітивного компонента готовності педагога до впровадження інновацій в освітній процес, необхідно визначити спектр його знань, оскільки вони є базовим підґрунтям для здійснення аналітичної та диференційної діяльності у процесі пошуку ефективних методів розв’язання освітніх завдань. Розвиток когнітивного компонента в професійній діяльності педагога ґрунтується на його пізнавальній діяльності, що включає рівень знань, сформованість професійних навичок, стиль мислення та здатність до критичного аналізу.

У нинішніх умовах педагог має володіти різноманітними навичками, в тому числі: орієнтування у світі інноваційних технологій, які можуть бути використані для покращення та модернізації освітнього процесу. Це потребує усвідомленого опанування педагогічної діяльності, що є відображенням індивідуальних особливостей особистості педагога. Завдяки новому погляду на освіту в учнів та студентів формуються аналітичні здібності, уміння працювати з новою інформацією, здатність критично оцінювати отриманий матеріал. В свою чергу педагоги та викладачі стають більш досвідченими та здобувають нові навички. Важливою складовою є підвищення кваліфікації: можливість постійно поліпшувати свої знання та практичні навички через участь у наукових конференціях, тренінгах, вебінарах, міжнародних освітніх програмах та обмінах. Це позитивно впливає на всю систему освіти України, адже педагогіка стає більш динамічною та гнучкою. Важливо створювати умови для розвитку дослідницької діяльності вчителів та викладачів, зокрема через надання грантів, створення професійних спільнот та сприяння міжнародному обміну досвідом. Однозначно на шляху перспектив та розвитку завжди існують перепони та виклики у вигляді: недостатнього фінансування освітніх досліджень та експериментальних проєктів, перебоїв із електропостачанням та доступом до інтернету, дефіциту кваліфікованих кадрів, стану ментального здоров’я, військової агресії. Сучасний світ освіти стрімко змінюється, вимагаючи від викладачів постійного вдосконалення знань, навичок і методик викладання. Курси підвищення кваліфікації та майстер-класи відкривають перед педагогами нові горизонти професійного розвитку, допомагаючи їм адаптуватися до сучасних освітніх викликів.

Курси та майстер-класи дають змогу знайомитися з сучасними підходами до викладання, зокрема:

- Методикою змішаного навчання (blended learning).
- Використанням інтерактивних технологій (гейміфікація, flipped classroom).
- Компетентнісним підходом у навчанні.

Ці знання допомагають зробити уроки та заняття у вишах цікавішими, ефективнішими та орієнтованими на потреби сучасних студентів. Впровадження цифрових технологій у навчальний процес є принциповим вектором у подальшій реалізації реформи освіти. Освітній процес сьогодні неможливий без використання цифрових інструментів. Курси та тренінги допомагають викладачам освоїти: платформи для дистанційного навчання (Google Classroom, Moodle, Zoom). Сюди ж можна віднести освоєння інтерактивних додатків (Kahoot, Padlet, Mentimeter). Для полегшення роботи як здобувачів освіти, так і викладачів та вчителів розроблено програми для створення навчального контенту (Canva, Genially, Prezi). Це дозволяє ефективно організовувати очне, змішане та онлайн-навчання, робити заняття інтерактивними та розширювати можливості продуктивного спілкування зі студентами.

4.1. Обмін досвідом та професійний розвиток

Майстер-класи — це чудова можливість поспілкуватися з колегами, дізнатися про їхній досвід та перейняти найкращі практики. Завдяки цьому викладачі отримують мотивацію до саморозвитку, формуються професійні спільноти для обміну ідеями, розширюються контакти з іншими педагогами, що сприяє спільним освітнім проєктам.

4.2. Удосконалення педагогічної майстерності

Курси та тренінги спрямовані не лише на освоєння нових технологій, а й на вдосконалення навичок викладача, зокрема: розвитку комунікативних здібностей, розширення поняття про психологічні аспекти роботи з учнями та студентами. Покращення вище перелічених навичок приведе до змін в управлінні навчальним процесом і мотивацією студентів. Ці навички допомагають викладачам ефективніше передавати знання, підтримувати дисципліну та створювати сприятливу атмосферу в навчальному середовищі.

4.3. Можливості кар'єрного зростання

Постійне навчання підвищує конкурентоспроможність викладача. Завдяки сертифікованим курсам і майстер-класам педагог може претендувати на вищі посади в закладах освіти, отримати доступ до міжнародних грантів і програм, брати участь у престижних освітніх проєктах, отримувати міжнародний досвід. Оскільки, багато курсів і майстер-класів організовуються за участю міжнародних експертів. Це дає викладачам змогу дізнатися про освітні системи інших країн, перейняти найкращі практики та впроваджувати їх у своїй роботі. Курси та майстер-класи є важливими інструментами професійного розвитку викладача. Вони сприяють підвищенню якості освіти, впровадженню сучасних методик викладання та розвитку педагогічної майстерності. У світі, що постійно змінюється, готовність до навчання та самовдосконалення стає ключовою рисою успішного викладача. Варто використовувати всі можливості для розвитку, адже освічений педагог – це запорука якісної освіти для наступних поколінь.

4.4. Вплив викладача-дослідника на розвиток студентоцентризму

Викладач перестає бути «джерелом істини» і отримує роль ментора, який підтримує та спрямовує. Він стає фасилітатором, який організовує освітній простір, а також виконує роль координатора, що допомагає вибудувати освітню траєкторію. Усі вище вказані фактори вимагають нових педагогічних навичок, відкритості до змін і гнучкості.

5. Роль учнів та студентів у сучасній освіті за європейським зразком

Освітні реформи в Україні спрямовані на підвищення якості навчання, інтеграцію сучасних технологій та формування конкурентоспроможних спеціалістів. У цьому процесі значну роль відіграє активна позиція самих студентів, які повинні не лише адаптуватися до нових умов, а й розвивати необхідні навички для ефективного навчання та професійного зростання. Завдяки оновленим освітнім програмам, орієнтованим на компетентності, випускники здобуватимуть актуальні знання та практичні навички, які відповідатимуть вимогам сучасного ринку праці [8]. Студенти та учні більше навчатимуться не «зазубрювати», а розв'язувати проблеми, мислити критично та працювати в командах. Проведені реформи дають можливість українським випускникам легко продовжувати навчання або працювати за кордоном, тобто полегшать академічну мобільність та участь у програмах Erasmus+, Horizon Europe тощо.

5.1. Основні обов'язки студентів в умовах реформованої освіти:

– Активна участь у навчальному процесі, оскільки студенти більше не є пасивними слухачами лекцій, а мають активно взаємодіяти з викладачами, виконувати практичні завдання, брати участь у дискусіях та дослідженнях;

- Регулярне відвідування занять та виконання навчальних завдань;
- Самостійне вивчення матеріалів, пошук додаткових джерел;
- Виконання проєктних, наукових і творчих робіт;
- Опановування цифрових технологій;

Сучасна освіта активно використовує онлайн-курси, цифрові підручники та інтерактивні платформи, у зв'язку з чим студенти мають опанувати освітні онлайн-ресурси (Moodle, Coursera, Google Classroom), віртуальні симулятори, бази даних, дотримуватися принципів академічної доброчесності (уникати плагіату, самостійно виконувати завдання) [9].

Не останнє місце посідає розвиток практичних навичок, у зв'язку з чим практичне застосування знань, посідає провідне місце у видозміні вищої освіти. Для втілення в життя цієї мети студенти повинні брати участь у практичних заняттях, лабораторних роботах, стажуваннях, взаємодіяти з підприємствами, лікарнями, науковими установами, використовуючи реальні випадки та на основі них формувати раціональні вирішення поставлених завдань.

У даному розділі не одноразово згадували про академічну мобільність, завдяки якій студенти мають можливість навчатися за кордоном або проходити стажування в інших університетах. Цей пункт зобов'язує вивчати іноземні мови для участі в міжнародних програмах. Використовувати можливості Erasmus+, подвійних дипломів, академічний обмін та бути відкритими до нових методів навчання. Таким чином формуються навички критичного мислення в умовах самостійного навчання та вміння аналізувати інформацію. Відпрацьовуються навички самостійного опрацювання

додаткових матеріалів із розвитком аналітичного мислення. Крім того, студентів заохочують брати участь у наукових дослідженнях та конференціях. Ключові навички, необхідні студентам:

- Цифрова грамотність – вміння працювати з електронними ресурсами, онлайн-платформами, програмним забезпеченням.
- Комунікаційні навички – ефективна взаємодія з викладачами, колегами, представниками бізнесу чи медицини.
- Критичне мислення – здатність аналізувати інформацію, перевіряти джерела, ухвалювати рішення.
- Гнучкість та адаптивність – вміння пристосовуватися до змін в освітньому середовищі.
- Навички самоменеджменту – здатність ефективно планувати навчальний процес, управляти часом.
- Академічна доброчесність – чесне виконання завдань та уникнення плагіату.

Висновки. Реформа вищої освіти в Україні — це не просто технічне оновлення, а глибинна переорієнтація на студентоцентроване, компетентнісне, практико-орієнтоване навчання, що відповідає вимогам сучасної Європи.

В умовах війни й глобальних викликів освіта залишається опорою державності. Тому оновлена система вищої освіти здатна формувати нове покоління фахівців, які мислять критично, діють етично, готові до викликів і вірять у майбутнє України.

Реформи освіти змінюють підхід до навчання, роблячи його більш сучасним, інтерактивним та практично-орієнтованим. Студенти, які готові брати відповідальність за власний розвиток, активно використовувати освітні можливості та розвивати необхідні навички, зможуть здобути визнання в сучасному світі. Першорядне місце посідає педагог-дослідник, адже він є ключовою фігурою у процесі впровадження та реалізації інновацій у сфері освіти, адже це рушійна сила змін у сучасній українській освіті. Цей вид спеціалістів відіграє важливу роль у створенні та втіленні нових ідей та концепцій, що підвищує рівень розвитку суспільства та сприяє освітнім процесам в цілому. Саме він допомагає вдосконалювати методи навчання, впроваджувати новітні технології та формувати покоління критично мислячих громадян. Для ефективного розвитку освітніх процесів нашої країни, необхідно підтримувати педагогів у їхніх дослідженнях, мотивувати їх до саморозвитку, самовдосконалення та створювати сприятливі умови для впровадження інновацій.

Студентоцентризм — це не просто нова форма організації занять, а цілісна філософія освіти, у якій студент виступає головною фігурою. Такий підхід сприяє формуванню глибоких знань, практичних умінь і усвідомленого ставлення до навчання.

У світі, де змінюються професії, технології й очікування, головне навчити не просто знати, а вміти вчитися, адаптуватися й розвиватися. Інтегрований міждисциплінарний підхід — це не просто модна тенденція, а необхідна умова якісної підготовки сучасного здобувача вищої освіти. Досвід країн ЄС свідчить про ефективність цього підходу у формуванні компетентних, гнучких і гуманістично налаштованих високоспеціалізованих працівників. Для української вищої освіти запровадження подібних моделей навчання — це високоефективне рішення та ще один крок на зустріч євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Силадій І. Розвиток освіти в контексті основних викликів глобалізації. Вища освіта України. 2016. № 4. С. 34–38.
2. Натрошвілі Г. Р. Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в країнах ЄС. *Modern Science – Moderní věda*. 2020. № 3. С. 113–118.
3. Siddikov I. Modern models of providing autonomy of higher educational institutions (analysis of foreign countries experience). *Current research journal of pedagogics*. 2021. №2(5). Р. 25–31. URL: <https://doi.org/10.37547/pedagogicscrjp02-05-05> ISSN 2767-3278.
4. Мойсеєнко В. Університетська автономія: європейські стандарти та національна практика. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Вип. №6. 2018. С. 3–7.
5. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. № 4(54). С. 1–18.
6. Ворожбит А.В. Веборієнтоване інформаційно-освітнє середовище закладу освіти. Інформаційні технології в освіті. 2018. № 3 (36). С. 20–29.
7. Воробйова О., Горецька Т., Дем'яненко Н., Калашнікова С., Коваленко О., Луговий В., Сич О., Слосаренко О., Таланова Ж., Ткаченко В. К. Автономія та врядування у вищій освіті: монографія. Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. С. 60–69. URL: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2018/09/Avtonomiya-ta-vryaduvVO_monogr_IVO-2015-192p_avtors-kolektiv.pdf.
8. Модель вступу 2023 до закладів вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/u-mon-predstavili-model-vstupu-2023-do-zakladivvishoyi-osviti>.
9. Криштанович М.Ф., Стоділко Д.М. Ю. Досвід вищої освіти в провідних країнах світу. Педагогічна Академія: наукові записки, 2024. (13). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14268950>